

Matematisk Statistik och Diskret Matematik, MVE051/MSG810, VT21

Timo Vilkas

Chalmers - Göteborgs Universitet

Föreläsning 8
27 april 2021

Navigation icons: back, forward, search, etc.

Konfidensintervall

Intervallskattning - Konfidensintervall

När man väljer ut ett stickprov (av storlek n) ur en population, är som bekant stickprovsmedelvärdet $\bar{X}$ en (väntevärdesriktig) punktskattning av medelvärdet μ .

Det är dock mer meningsfullt att skatta genom att ange ett intervall, i vilket den okända parametern μ med stor sannolikhet ligger. Ett sådant intervall kallas **konfidensintervall**.

Det finns intervall av olika konfidensgrader: Ju större sannolikheten att μ faktiskt ligger i intervallet ska vara, desto större intervall måste man välja.

Hur bestämmer man ett konfidensintervall?

Navigation icons: back, forward, search, etc.

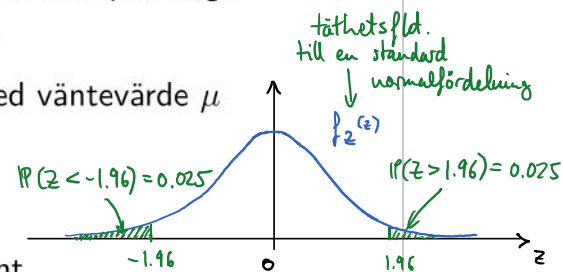
Strategin bestäms i första hand av det som är känt/okänt eller antaganden man gör:

- Stickprovet dras från en normalfördelning med **känd** varians.
- Stickprovet dras från en **icke-normal** eller okänd fördelning.
- Stickprovet dras från en normalfördelning med **okänd** varians.

Stickprov ur en normalfördelning

Antag att värden i populationen är normalfördelade med väntevärde μ och varians σ^2 . Låt $X_1, \dots, X_n$ vara ett slumpmässigt valt stickprov (dvs. oberoende $\mathcal{N}(\mu, \sigma^2)$ variabler).

- Stickprovsmedelvärdet $\bar{X}$ är normalfördelat med väntevärde μ och varians $\frac{\sigma^2}{n}$.
- $\frac{\bar{X} - \mu}{\sigma/\sqrt{n}} \sim \mathcal{N}(0, 1)$
- $\mathbb{P}(-1.96 < \frac{\bar{X} - \mu}{\sigma/\sqrt{n}} < 1.96) = 0.95$ eller ekvivalent $\mathbb{P}(\bar{X} - 1.96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{X} + 1.96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}) = 0.95$
- Om man nu, baserat på utfallet $\bar{X} = \bar{x}$, väljer intervallet $(\bar{x} - 1.96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}, \bar{x} + 1.96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}})$, så ligger sannolikheten att det innehåller väntevärdet μ på 0.95. Därför kallas det för ett 95% konfidsensintervall (KI).

Exempel

Antag att en forskare, som är intresserad av att skatta den genomsnittliga koncentrationen av någon enzym i en given population, väljer ut ett stickprov av 10 individer, bestämmer koncentrationen hos dem och hittar ett stickprovsmedelvärde på $\bar{x} = 22$. Antag att variabeln (alltså koncentrationen) kan betraktas som normalfördelad med väntevärde μ och varians $\sigma^2 = 40$. Hitta ett 95% konfidsensintervall för μ .

Lösning: Enligt idén ovan kan vi ta intervallet

$$(\bar{x} - 1.96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}, \bar{x} + 1.96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}).$$

Då $\frac{\sigma}{\sqrt{n}} = \sqrt{\frac{40}{10}} = 2$, ges intervallet av

$$(22 - 1.96 \cdot 2, 22 + 1.96 \cdot 2)$$

som blir

$$(18.08, 25.92).$$

Konfidsensintervall för μ av en normalfördelad population med känd σ

I allmänhet, ges ett konfidsensintervall för μ (av en normalfördelad population med känd σ) av **konfidsensgrad** $(1 - \alpha)$ 100% av

$$\bar{x} \pm z_{\alpha/2} \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}},$$

där $z_{\alpha/2}$ är $(1 - \frac{\alpha}{2})$ 100-percentilen till standard normalfördelningen, dvs. talet så att $\mathbb{P}(Z > z_{\alpha/2}) = \frac{\alpha}{2}$ för $Z \sim \mathcal{N}(0, 1)$.

$z_{\alpha/2}$ kallas också **reliabilitetskoefficient**.

Det symmetriska konfidsensintervallet för μ till grad $(1 - \alpha)$ 100% ges alltså av

$$\text{punktskattning} \pm (\text{reliabilitetskoefficient}) \times (\text{standardfel})$$

Interpretation

- **Sannolikhetsteoretisk interpretation:** Om vi upprepar det (bestämma konfidsensintervallet $\bar{x} \pm z_{\alpha/2} \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$ med hjälp av ett stickprov av storlek n ifrån samma normalfördelad population med känd varians), kommer i det långa loppet en andel av $(1 - \alpha)$ av dessa innehålla den okända parametern μ (populationens medelvärde).
- **Praktisk interpretation:** Om stickprovet dras av en normalfördelad population med känd varians, är vi $100(1 - \alpha)$ procent säkra att intervallet $\bar{x} \pm z_{\alpha/2} \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$ innehåller populationens medelvärde μ .

Exempel

En sjukgymnast vill bestämma/skatta, med 99 procent säkerhet, medelvärdet på den maximala styrkan av en viss muskel inom en given grupp av individer. Hon går med på antagandet att värden på styrkan är i stort sett normalfördelade med varians 144. Ett stickprov av 15 individer gav ett medelvärde på 93.11.

Lösning: Här är $\alpha = 0.01$. I tabell V hittar vi $z_{\alpha/2} = 2.575$, som talet så att $\mathbb{P}(Z > z_{\alpha/2}) = 0.005$ för en standard normalfördelad s.v. Z . Det symmetriska 99% konfidsensintervallet till μ ges då av

$$\left(93.11 - 2.575 \cdot \sqrt{\frac{144}{15}}, 93.11 + 2.575 \cdot \sqrt{\frac{144}{15}} \right),$$

alltså

$$(85.13, 101.09).$$

Stickprov ur en icke-normal fördelning

I vanliga fall är fördelningen i populationen inte en normalfördelning eller inte ens känd. Hur ska man då gå till väga för att bestämma konfidsensintervall för medelvärdet μ ?

Sats (Centrala gränsvärdessatsen, *central limit theorem*)

Låt $X_1, \dots, X_n$ vara ett stickprov av storlek n ur en fördelning med väntevärde μ och varians σ^2 . För tillräckligt stora n är då $\bar{X}$ approximativt normalfördelat med väntevärde μ och varians σ^2/n .

Beris: standard med karaktéristiska funktioner, utanför kursen.

Anmärkning: Som tumregel är n tillräckligt stort ifall $n \geq 25$.

Exempel

Punktlighet hos patienter undersöks i en studie. Ett stickprov på 35 patienter visade att de kom 17.2 minuter för sent i genomsnitt. Tidigare undersökningar visade att standardavvikelsen på förseningen ligger på ungefär 8 minuter. Datan ger upphov till antagandet att förseningen inte är normalfördelad.

- ① Vilken approximation är lämplig för fördelningen av stickprovsmedelvärdet $\bar{X}$? Med vilka parametrar?
- ② Bestäm ett 90% konfidsensintervall för μ , medelvärdet av förseningen till en läkartid i populationen.

$$n = 35 \geq 25$$

$$\bar{x} = 17.2$$

$$\sigma = 8$$

Exempel (Lösning)

- ① Då $n > 25$ är $\bar{X}$ enligt centrala gränsvärdessatsen approximativt normalfördelat med väntevärde μ och varians $\frac{\sigma^2}{n} = \frac{64}{35}$. $\rightarrow \frac{\sigma}{\sqrt{n}} = \frac{8}{\sqrt{35}} \approx 1.3522$ μ okänt
- ② Konfidsensgrad 90% motsvarar $\alpha = 0.1$; $z_{\alpha/2} = z_{0.05} = 1.645$.
 $\Rightarrow$ Ett (symmetriskt) 90% K.I. för μ ges då av

$$(\bar{x} - z_{\alpha/2} \frac{\hat{\sigma}}{\sqrt{n}}, \bar{x} + z_{\alpha/2} \frac{\hat{\sigma}}{\sqrt{n}}) = (17.2 - 1.645 \cdot 1.3522, 17.2 + 1.645 \cdot 1.3522)$$

$$= (15.0, 19.4).$$

Fördelningen av en normalfördelad populationens stickprovsvarians

Låt $X_1, \dots, X_n$ vara ett stickprov ur populationen. Vi hittade att $S^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n-1}$ är en (väntevärdesriktig) estimator för variansen σ^2 .

Sats

Antag att $X_1, \dots, X_n$ är ett stickprov (dvs. oberoende kopior) ur en normalfördelning med väntevärde μ och varians σ^2 . Slumpvariabeln

$$\frac{(n-1)S^2}{\sigma^2} = \sum_{i=1}^n \frac{(X_i - \bar{X})^2}{\sigma^2}$$

har då en χ^2 -fördelning med $n-1$ frihetsgrader.

Konfidsensintervall för variansen

- Vill vi hitta ett $100(1 - \alpha)\%$ KI för σ^2 , letar vi först efter ett $100(1 - \alpha)\%$ KI för $\frac{(n-1)S^2}{\sigma^2}$:

Ett motsvarande KI för $\frac{(n-1)S^2}{\sigma^2}$ ges av $(q_{\alpha/2}, q_{1-\alpha/2})$, där q_p betecknar $100p$ -percentilen (eng. *p-quantile*) till χ^2 -fördelningen med $n - 1$ frihetsgrader, dvs.

$$\left. \begin{array}{l} \text{dvs.} \\ \mathbb{P}(X < q_{\alpha/2}) \\ \mathbb{P}(X > q_{1-\alpha/2}) \end{array} \right\} = \frac{\alpha}{2} \quad \text{för } X \sim \chi^2_{n-1}$$

$$\mathbb{P}\left(q_{\alpha/2} \leq \frac{(n-1)S^2}{\sigma^2} \leq q_{1-\alpha/2}\right) = 1 - \alpha.$$

- En enkel algebraisk omformning ger då att följande är ett $100(1 - \alpha)\%$ KI för σ^2 :

$$\left(\frac{(n-1)S^2}{q_{1-\alpha/2}}, \frac{(n-1)S^2}{q_{\alpha/2}}\right).$$

Exempel

Stickprov ur en normalfördelad population:

9.7, 12.3, 11.2, 5.1, 24.8, 14.8, 17.7

Bestäm ett 95% konfidsensintervall för populationens varians och standardavvikelse.

Lösning: Utfallet för stickprovsvariansen blir $s^2 = 39.763$.

$\frac{(n-1)S^2}{\sigma^2}$ har $n - 1 = 6$ frihetsgrader och $\alpha = 0.05$. Tabell IV i boken (s.695) levererar percentilerna till χ^2_6 , nämligen $q_{0.025} = 1.24$ och $q_{0.975} = 14.4$. Därmed fås ett 95% KI för σ^2 :

$$\left(\frac{6 \cdot 39.763}{14.4}, \frac{6 \cdot 39.763}{1.24}\right) = (16.57, 192.40)$$

och motsvarande 95% KI för σ ges av (4.07, 13.87).

(Students) t -fördelning

Låt Z och Y vara oberoende s.v., där $Z \sim \mathcal{N}(0, 1)$ och $Y \sim \chi^2_\gamma$.
Då har slumpvariabeln

$$T := \frac{Z}{\sqrt{Y/\gamma}}$$

den så kallade **(students) t -fördelning** med $\gamma(> 0)$ frihetsgrader.
Egenskaper hos t -fördelningen:

- T är kontinuerlig och motsvarande täthetsfunktion ges av

$$f_T(t) = \frac{\Gamma(\frac{\gamma+1}{2})}{\Gamma(\gamma/2) \sqrt{\pi\gamma}} \left(1 + \frac{t^2}{\gamma}\right)^{-(\gamma+1)/2}, \quad t \in \mathbb{R}.$$

Dess graf är klockformad och symmetrisk kring $t = 0$ (som motsvarar medelvärdet för $\gamma > 1$, annars är det odefinierat).

- Variansen av t -fördelningen är lika med $\frac{\gamma}{\gamma-2}$ för $\gamma > 2$ ($+\infty$ annars).
- För $\gamma \rightarrow \infty$ konvergerar täthetsfunktionen mot den av en standard normalfördelning.

Konfidensintervall för $\bar{X}$ ur en normalfördelad population med okänd varians σ^2

Låt $X_1, \dots, X_n$ vara ett stickprov ur en normalfördelad population med okända parametrar μ och σ^2 . Då

$$\frac{\bar{X} - \mu}{\sigma/\sqrt{n}} =: Z \sim \mathcal{N}(0, 1) \quad \text{och} \quad \frac{(n-1)S^2}{\sigma^2} =: Y \sim \chi^2_{(n-1)}$$

följer det att

$$\frac{\bar{X} - \mu}{S/\sqrt{n}} = \frac{\bar{X} - \mu}{\sigma/\sqrt{n}} \cdot \left(\frac{Y}{n-1}\right)^{-1/2}$$

är t -fördelad med $n - 1$ frihetsgrader.

Konfidsensintervall för $\bar{X}$ ur en normalfördelad population med okänd varians σ^2

- För att hitta ett $100(1 - \alpha)\%$ KI för $\bar{X}$, följer vi samma strategi som för en normalfördelning, dvs. vi väljer

$$\bar{x} \pm t_{\alpha/2} \cdot \frac{s}{\sqrt{n}}$$

där $\bar{x}$ är utfallet på stickprovets medelvärde, s på dess varians och $t_{\alpha/2}$ är talet så att $\mathbb{P}(T > t_{\alpha/2}) = \frac{\alpha}{2}$.

- Percentilerna till t -fördelningen hittas i tabell VI i boken (s.699-700).

Exempel (8.2.2. i boken)

Data om koncentrationen av svaveldioxid (i $\frac{\mu\text{g}}{\text{m}^3}$) från en skog i Bayern har tagits fram. Ett stickprov innehåller 24 värden med medelvärde $\bar{x} = 53.92 \frac{\mu\text{g}}{\text{m}^3}$ och varians $s^2 = 101.48$, alltså standard avvikelse på $s = 10.07 \frac{\mu\text{g}}{\text{m}^3}$. För att kunna ange ett 95% KI för μ behöver vi percentilen $t_{\alpha/2}$ ur tabellen, där $\gamma = 23$ och $\alpha = 0.05$: $t_{0.025} = 2.069$. Motsvarande 95% KI ges därmed av

$$\left(53.92 - \frac{2.069 \cdot 10.07}{\sqrt{24}}, 53.92 + \frac{2.069 \cdot 10.07}{\sqrt{24}} \right),$$

alltså

$$(49.67, 58.17).$$

Strategisk översikt – Konfidsensintervall för populationens medelvärde

